

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมภาพลักษณ์การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6

The Image Promotion Strategies in Monastic Activity Performance for Monks under Saṅgha Administration

Region VI

พระครูจันทวิริโยภาส (ชาญวิชัย เชี่ยวชาญ)

Phrakhru Jantawiriyopas (Chanwit Chiewchan)

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Doctor of Philosophy Program in Education and Social Development,

Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: wiriyopas@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 2) เพื่อศึกษาปัญหาเชิงภาพลักษณ์การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ 3) เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การส่งเสริมภาพลักษณ์การปฏิบัติตามกิจพระสงฆ์ในเขตดังกล่าว งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจและทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ น่าน กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มฆราวาส 375 คน กลุ่มพระสงฆ์ 352 รูป และเวทีเสวนาที่มีพระสังฆาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ รวม 30 รูป/คน

ผลการวิจัย พบว่า 1) การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ มุมมองในกลุ่มฆราวาส พบว่าพระสงฆ์ใช้วัดเป็นสถานที่ประกอบการกุศลเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดถึงตาย มีการบิณฑบาตเลี้ยงชีพและการบูรณปฏิสังขรณ์วัด ส่วนมุมมองในกลุ่มพระสงฆ์ พบว่าพระสงฆ์ปฏิบัติตามกิจวัตร 10 และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้ง 6 ด้าน 2) ปัญหาเชิงภาพลักษณ์ในการปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ พบว่าพระสงฆ์ปฏิบัติตัวเป็นปัญหาเชิงภาพลักษณ์ในระดับนานครั้ง

โดยพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาเชิงภาพลักษณ์มากที่สุด คือ การทำผิดพระธรรมวินัย เล็กน้อย การปลุกเสก ดูดวง ใ้หวยและใช้สิ่งของไม่เหมาะสมกับสมณเพศ สำหรับ พฤติกรรมพระสงฆ์ที่อยู่ในระดับไม่ปฏิบัติ คือ พฤติกรรมเป็นอันธพาล การนำญาติพี่น้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการบริหารวัดและการเรียกรับเงินบริจาคโดยไม่สมควร 3) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมภาพลักษณ์พระสงฆ์ ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ไว้ 4 ข้อ คือ (1) *วิสัยทัศน์* “พัฒนาภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา สร้างความศรัทธาให้ชุมชน” (2) *พันธกิจ* มี 4 ข้อ คือ (1) ส่งเสริมและพัฒนาพระสงฆ์ให้เป็นผู้รู้ วัตรปฏิบัติตรงตาม เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชน (2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนกับพระสงฆ์ในการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง (3) เผยแพร่และประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจของประชาชนต่อกิจของพระสงฆ์ และ (4) ส่งเสริมระบบการจัดการคณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย (3) *ประเด็นยุทธศาสตร์* มี 3 ข้อ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาพระสงฆ์ให้เป็นที่เลื่อมใสของพุทธศาสนิกชน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการเป็นผู้นำในการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ และยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบการพัฒนาภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพ (4) *รายละเอียดยุทธศาสตร์* กำหนดแต่ละยุทธศาสตร์มีองค์ประกอบ คือ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนา

คำสำคัญ: แผนยุทธศาสตร์; การส่งเสริมภาพลักษณ์; กิจของพระสงฆ์;

คณะสงฆ์ภาค 6

Abstract

The objectives of this research are as follows: 1) to study the monastic activity performance for monks under the Saṅgha Administration Region VI; 2) to investigate image problems in monastic activity performance for monks under the Saṅgha; 3) to develop the image promotion strategies in monastic activity performance for monks under the Saṅgha. It is a survey research. Data collection is based on questionnaire to conduct in five provinces, namely Chiang Rai, Phayao, Lampang, Phrae, and Nan. Sample group is divided into three groups such as 375 laypeople, 352 monks, and a forum for 30 senior monks and scholarly experts.

The results show that 1) the activity performance for monks under the Saṅgha: in terms of laypeople's view, it is found that monks develop the monasteries to perform merit activities related to tradition and culture that concern with life style from birth until death. In addition, it is related to the activities of alms giving and restoration. In terms of monks' view, it is found that monks perform ten routines and six assignments of Saṅgha administration; 2) the investigation into image problems in monastic activity performance for monks: it is found that monks' misconducts effect to image problems is appeared once in a while. Those misconducts that effect to the most image problems is that personal misconducts on a little part of Dhammavinaya, recite an incantations, horoscope, giving a hint for lottery, and use of inappropriate materials. The monks' misconducts are disappeared such as bully behavior, interference by relatives to the monastery administration and improper donation; 3) the image promotion strategies in monastic activity performance for monks under the Saṅgha: it consists of four strategies: (1) vision of Developing Image of Monks under the Saṅgha Administration Region VI, Maintaining Buddhism, Building Faith for Community;" (2) four missions: to promote and develop the monks to acquire knowledgeable and admirable behaviors; to promote community involvement with monks in promoting the prosperity of Buddhism; to disseminate and publicizing the monastic activities for good understanding of public; and to allocate efficient and modern Saṅgha management system; (3) three strategic issues: first strategy, it is to develop the monks to be admired by Buddhists; second, it is to promote the monks' leadership roles in community development; third, it is to develop efficient image development system for the monks; and 4) strategic description: it is to define each strategy to constitute goals, indicators, strategies, and development guidelines.

Keywords: Strategic Plan; Image Promotion; Buddhist Activity;
Sangha Administration Region VI

บทนำ

พระพุทธศาสนาได้ถือกำเนิดขึ้น ณ บริเวณประเทศอินเดีย-เนปาล ในปัจจุบันเมื่อประมาณ 2600 ปีมาแล้ว ต่อมา มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังแผ่นดินสุวรรณภูมิและในภูมิภาคอุษาคเนย์ มีหลักฐานว่ามีการนับถือพระพุทธศาสนาในแผ่นดินเหล่านี้มาไม่น้อยกว่า 1,400 ปีผ่านมาแล้ว ดังจะเห็นได้จากซากโบราณสถาน โบราณวัตถุทางพระพุทธศาสนาที่มีอยู่กระจัดกระจายทั่วไปทุกภูมิภาคของภาคพื้นอุษาคเนย์ จนต่อมารวมตัวเป็นอาณาจักรและประเทศ โดยศูนย์กลางพระพุทธศาสนาของโลกปัจจุบันอยู่ที่ประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยมีจำนวนพระภิกษุสงฆ์ที่สังกัดมหานิกายจำนวนกว่า 258,995 รูป มีวัดรวมกันกว่า 40,580 วัด (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2560) มีระบบการศึกษาที่ครบถ้วนกระจายอยู่ทั่วประเทศ ทั้งปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ คือ มีผู้ศึกษารธรรมมาก มีผู้ปฏิบัติธรรมมากและเป็นที่ยอมรับจากทั่วโลกว่ามีผู้รู้ทางพระพุทธศาสนาจำนวนมาก (ปฏิเวธ) ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ประเทศไทยจึงเป็นสังคมหนึ่งซึ่ง

ยอมรับพระพุทธศาสนา และได้รับการหล่อหลอมจากหลักธรรม คำสอนในพระพุทธศาสนามายาวนาน วิถีชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ตั้งแต่กำเนิดจนถึงตาย จึงเกี่ยวโยงสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพระพุทธศาสนา และเนื่องจากประเทศไทยเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลกที่มีจำนวนพระสงฆ์ สามเณรและพุทธศาสนิกชนจำนวนมากทำให้มีปัญหาที่หลากหลายและสืบเนื่องมาอย่างยาวนานที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ซึ่งมีมาในทุกยุคสมัย แต่ในสมัยปัจจุบันเนื่องจากประเทศไทยได้ก้าวไปสู่สังคมยุคโลกาภิวัตน์อย่างเต็มตัว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้คนมีการโยกย้ายถิ่นฐานและได้รับการศึกษาอันเป็นสากลและหลากหลายมากขึ้น ในสังคมชนบทมีผู้คนจากต่างถิ่นและมีระดับการศึกษา อาชีพ ทัศนคติที่แตกต่างกันมาอาศัยร่วมกันมากมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อบทบาทและภาพลักษณ์ของสถาบันสงฆ์ที่ยังไม่สามารถปรับตัวให้เท่าทันต่อสถานการณ์และความเป็นไปในปัจจุบัน และมีปัญหาด้านภาพลักษณ์ของพระสงฆ์เกิดขึ้นเนื่อง ๆ ทั้งในด้าน

โลกวิชชะ (การเกี่ยวข้อทางโลกมากเกินไป) การบกพร่องทางพระธรรมวินัย การเข้าไปเกี่ยวข้องกัปัญหาทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งนับวันได้มีกรณีตัวอย่างมากและทวีความรุนแรงมากขึ้น ปัญหาดังกล่าวมหาเถรสมาคมและคณะสงฆ์ทุกภาคส่วนได้พยายามแก้ไขปัญหามาจนถึงปัจจุบัน เช่น มีคำสั่งห้ามพระเกี่ยวข้อการการเมือง คำสั่งห้ามพระสงฆ์ขับรถ ห้ามทำตัวเป็นผู้ทำเวทมนตร์ ซึ่งเป็นประเด็นที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ค่อนข้างแพร่หลายในสังคมไทยปัจจุบัน

ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 มีพื้นที่การปกครองทั้งสิ้น 5 จังหวัด (เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง) มีวัดรวมกันทั้งสิ้น 2,681 วัด มีพระภิกษุจำนวน 9,212 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2562) ก็ประสบปัญหาด้านภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสื่อมศรัทธาและความเข้าใจของพุทธศาสนิกชนในพื้นที่ทั้งในการปฏิบัติตนย่อหย่อนพระธรรมวินัย ความเข้าใจต่อสถานะพระสงฆ์ของประชาชนในพื้นที่ หลายปัญหาที่พบจนเป็นที่เอือมระอาแก่ประชาชนทั่วไปที่ได้พบเห็น ดังเป็นข่าวออกสื่อต่าง ๆ เช่น ข่าวพระสงฆ์ตีแม่เหล้ามาบริเวณสถานีขนส่งเชียงรายจนโดนจับสึก (สำนักข่าวผู้จัดการออนไลน์, 2558) ข่าว

พระสงฆ์พยายามปลุกปล้ำสึกาในพื้นที่อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย (สำนักข่าวไทยรัฐออนไลน์, 2556) หรือข่าวที่มีผู้เบี่ยงเบนทางเพศมาบวมมากขึ้นและมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับเพศสมณะทำความเสื่อมเสียและความเสื่อมศรัทธาต่อสาธารณชน ตามที่เป็นข่าวในสื่อสิ่งพิมพ์หรือบทความวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ เป็นจำนวนมากในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เช่น กรณีสามเณรและพระภิกษุที่เบี่ยงเบนทางเพศจำนวน 10 รูป เดินสะพายย่ามสี่ชมพูและส่งเสียงกรีดกราดภายในห้างสรรพสินค้าในจังหวัดเชียงใหม่ (สำนักข่าวสนุก, 2553) หรือกรณีพระภิกษุแต่งหน้าทาปากและแต่งเป็นหญิงและโพสต์เผยแพร่ในสื่อโซเชียลมีเดีย (สำนักข่าวผู้จัดการออนไลน์, 2556) นอกจากนี้ยังมีข่าวเชิงลบที่ส่งผลกระทบต่อศรัทธาของประชาชนในหลาย กรณี เช่น กรณีตำรวจจับพระภิกษุลูกวัดหัวทุ่งสามัคคี ตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ตรวจปัสสาวะเป็นสีม่วงจากการเสพยาบ้าและมีการดำเนินการจับสึก (สำนักข่าวเนชั่น, 2559) กรณีพระภิกษุเจ้าอาวาสวัดท่ามะโอ จังหวัดลำปาง ดูวิดีโอศัลยกรรมอาจารย์และได้มีการนำลงในสื่อสังคมออนไลน์ จนถูกไล่ออกจากวัด (สำนักข่าวเดลินิวส์ออนไลน์, 2559) ปัญหาเหล่านี้นับวัน

จะสะสมและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องหาวิธีการแก้ไขโดยเร่งด่วน

ปัญหาที่สะสมมาอย่างยาวนานในพื้นที่เขตการปกครองสงฆ์ภาค 6 ทำให้ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในมุมมองของประชาชนมีความเปลี่ยนแปลงไป ในทิศทางที่ย่ำแย่ลง และมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อพระสงฆ์อย่างรุนแรงในอนาคต ประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาและปรับปรุงภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ ซึ่งจำเป็นต้องมีการกำหนดแผนงานและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาที่ชัดเจนก่อนจึงสามารถแก้ไขอย่างเป็นระบบและเป็นไปในระยะยาวได้ การศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาภาพลักษณ์พระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 นั้น จะมีส่วนช่วยในการวางกลยุทธ์และแผนงานที่เหมาะสมกับภูมิสังคมของประชาชนในพื้นที่ภาค 6 และเป็นแบบอย่างในการพัฒนาภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6

2. เพื่อศึกษาปัญหาเชิงภาพลักษณ์การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6

3. เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การส่งเสริมภาพลักษณ์การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร และ กลุ่มเป้าหมาย การวิจัยได้ดำเนินการศึกษาในกลุ่มประชากร 3 กลุ่มในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 คือ กลุ่มฆราวาส กลุ่มพระสงฆ์และกลุ่มพระสังฆาธิการ/ผู้ทรงคุณวุฒิ/สื่อมวลชน วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมี 2 แบบ คือ (1) การสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ณ ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มฆราวาส 375 คนและกลุ่มพระสงฆ์ 352 รูป (2) การเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) รวม 30 รูป/คน แบ่งเป็นพระสังฆาธิการ 15 รูป และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/สื่อมวลชน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ (1) แบบสอบถาม (2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (3) แบบสนทนากลุ่ม

และกระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน-โอกาส-อุปสรรค (SWOT Analysis)

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ (1) การจัดเก็บแบบสอบถามและสัมภาษณ์ จะดำเนินการโดยการประสานงานกับเจ้าคณะภาค 6 เพื่อขอคำชี้แนะและความอนุเคราะห์เข้าเก็บข้อมูล จากนั้น จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานและกลุ่มเป้าหมาย สรุปข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงรวบรวมประเด็นข้อเสนอนั้นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (2) การจัดเวทีสนทนากลุ่ม ดำเนินการกำหนดประเด็น สรุปข้อมูล คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ประสานงาน เตรียมอุปกรณ์ จัดทำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มและดำเนินการเวที จากนั้น รวบรวมข้อมูลจากเวทีสนทนากลุ่ม มาพัฒนาเป็นแผนยุทธศาสตร์ นำไปตรวจสอบและพัฒนาต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ โดยหาค่าร้อยละ (%) ค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแบ่งระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเป็น 5 ระดับ คือ ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ปฏิบัตินานครั้งและไม่ปฏิบัติเลย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 แบ่งเป็น 3 ข้อ คือ (1) การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาของกลุ่มฆราวาส พบว่า มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอยู่ในระดับบางครั้ง กิจกรรมที่เข้าร่วมบ่อยครั้งที่สุด คือ การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การเข้าร่วมกิจกรรมที่วัดจัดขึ้นนอกเหนือจากวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และการทำบุญ ส่วนกิจกรรมที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ซึ่งมีการเข้าร่วมเป็นบางครั้ง คือ การปฏิบัติธรรม เช่น การสวดมนต์ นั่งสมาธิและการตักบาตร (2) การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในพื้นที่เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 ในมุมมองของฆราวาส พบว่ามีการปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในลักษณะบ่อยครั้ง โดยกิจของพระสงฆ์มีการทำบ่อยครั้ง ได้แก่ การให้วัดเป็นสถานที่ประกอบการกุศลเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมชุมชนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดถึงตาย มีการบิณฑบาตเลี้ยงชีพ และการบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาสและเขตสังฆาวาส ส่วนภาพลักษณ์ที่พระสงฆ์มีการปฏิบัติตามกิจน้อยที่สุด คือ การบริจาคทรัพย์เพื่อการศึกษา การเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อต่าง ๆ และ

การสร้างหรือซ่อมแซมสถานศึกษา เป็นต้น (3) การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัยในมุมมองของพระสงฆ์ แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 การดำเนินกิจวัตรของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัย ในกิจวัตร 10 ของพระสงฆ์ พบว่าพระสงฆ์มีการปฏิบัติในลักษณะบ่อยครั้ง โดยกิจวัตรที่ปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ การรักษาผ้าครอง การโกนผม ปลงหนวด ตัดเล็บ และการบิณฑบาตเลี้ยงชีพ สำหรับกิจวัตรที่มีการปฏิบัติเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ เทศนาบัตติ พิจารณาปัจเจกขณะ และการศึกษาพระธรรมวินัยและปฏิบัติครูอาจารย์ ประเด็นที่ 2 การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 6 บทบาท ภาพค่าเฉลี่ยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับบ่อยครั้ง โดยพบว่า บทบาทที่มีการปฏิบัติบ่อยครั้ง คือ ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการและด้านสาธารณะสงเคราะห์ ส่วนบทบาทที่พบว่ามีปฏิบัติเป็นบางครั้ง คือ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและด้านศึกษาสงเคราะห์ ส่วนบทบาทที่พบว่ามีปฏิบัติเป็นบางครั้ง คือ ด้านศาสนศึกษา

ผล การ วิ จัย ต าม วัต ถุ ประสงค์ที่ 2 ปัญหาเชิงภาพลักษณ์การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 มีการแบ่ง

รายละเอียดเนื้อหาเป็น 4 ข้อ คือ (1) ปัญหาเชิงภาพลักษณ์ในการปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 ในมุมมองของฆราวาสพบว่าค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตอนที่ก่อให้เกิดปัญหาเชิงภาพลักษณ์ของพระสงฆ์อยู่ในระดับปานกลาง โดยพฤติกรรมที่พบบ่อยครั้ง คือ การใช้สิ่งของฟุ่มเฟือยหรูหรา เกินความจำเป็นไม่เหมาะสมกับสมณะเพศ รongลงมา เป็นการทำผิดพระธรรมวินัยเล็ก ๆ เช่น การครองผ้าไม่เรียบร้อย การฉันทข้าวตอนเย็น การร้องเพลง การพูดจาเชิงขู่สาว ปัญหาเชิงภาพลักษณ์ที่พบบานครั้ง คือ การทรงเจ้าหรือเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้มีการเข้าทรง การปลุกเสกเลขยันต์ของขลัง ดูดวง ใ้หาย และการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศจนเสื่อมเสียต่อภาพลักษณ์สมณะเพศ แต่ในด้านการประพฤติเป็นอันธพาลหรือผู้มีบารมี ฆราวาสกลุ่มตัวอย่างไม่พบว่ามี การปฏิบัติ (2) การรับรู้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเชิงภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 ในมุมมองของพระสงฆ์ ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเชิงภาพลักษณ์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหมายถึง ไม่พบว่ามีพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้ภาพลักษณ์เสียหายบ่อยนักในกลุ่มพระสงฆ์ โดยพฤติกรรมที่พบมาก ในระดับบางครั้ง 3 ลำดับแรก คือ การผิด

วินัยเล็ก ๆ เป็นประจำ การปลูกเสก เลขยันต์และการใช้สิ่งของฟุ่มเฟือย หรูหราเกินความจำเป็น (3) การวิเคราะห์มุมมองเชิงภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในมุมมองของฆราวาสและการรับรู้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเชิงภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 ในมุมมองของกลุ่มฆราวาส มองว่าพระสงฆ์ในพื้นที่ที่มีการปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์อยู่ในระดับบ่อยครั้ง และมองว่าพระสงฆ์มีการปฏิบัติตนที่เป็นปัญหาเชิงภาพลักษณ์อยู่ในระดับนานครั้ง ด้านการปฏิบัติตนที่เป็นปัญหาที่กลุ่มฆราวาสและพระสงฆ์เห็นสอดคล้องกันคือ กรณีการที่พระสงฆ์มีการใช้ไสยศาสตร์ ดูดวง ใ้หวย (4) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาพลักษณ์พระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาภาพลักษณ์พระสงฆ์ มี 4 ข้อ คือ 1) ปัญหาการใช้สื่อโซเชียลมีเดียในการที่ไม่เหมาะสมของพระสงฆ์ 2) ปัญหาการบวชตามประเพณีโดยมีระยะเวลาการบวชสั้นเกินไป 3) ปัญหาพระเล่นการพนันประเภทหวยและ 4) ปัญหาการจัดกิจกรรมอันไม่เหมาะสม เช่น การกินเลี้ยงอาหาร การแลกของขวัญ การฉลองงานวันคล้ายวันเกิด ประเด็นที่ 2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนา

ภาพลักษณ์พระสงฆ์ มี 6 ข้อ คือ 1) สร้างศูนย์ฝึกอบรมพระประจำอำเภอ 2) อบรมการใช้สื่อออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับพระสงฆ์ 3) การพัฒนาพระวิทยากรหรือพระพี่เลี้ยง 4) การควบคุมและตรวจสอบพระสงฆ์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 5) การพัฒนาระบบตรวจสอบผู้บวชให้รวดเร็วและทันสมัย 6) การสร้างกระบวนการพัฒนาคุณภาพพระสงฆ์

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 การพัฒนายุทธศาสตร์การส่งเสริมภาพลักษณ์การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 จากการวิเคราะห์ด้วยกระบวนการ SWOT Analysis พบว่า *จุดแข็ง (Strengths)* คือ การสนับสนุนของชุมชน ซึ่งเริ่มพัฒนาหลายแห่งแล้ว เช่น การพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ในพื้นที่ ส่วนการสนับสนุนของพระสงฆ์สามารถได้มีกลุ่ม/องค์กรพร้อมสนับสนุน เช่น โรงเรียนปริยัติธรรมและมหาเถรสมาคม *จุดอ่อน (Weaknesses)* คือ ความต่อเนื่องในการสนับสนุน เช่น ค่านิยมดั้งเดิมของชุมชนที่ยังเป็นอุปสรรคในการพัฒนา การดูแลพระสงฆ์อย่างไม่ทั่วถึง การขาดแคลนทรัพยากรในระยะยาว การขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการลดลงของศาสนทายาทหรือพระสงฆ์ *โอกาส*

(Opportunities) คือ โอกาสในการสนับสนุนพระนักพัฒนารุ่นใหม่ สอดคล้องกับนโยบายของกรมการศาสนา สำนักพุทธศาสนาแห่งชาติ และมหาเถรสมาคม ที่เอื้อโอกาสในการพัฒนาศาสนสถานเพื่อรองรับการพัฒนา อุปสรรค (Threats) คือ นโยบายและงบประมาณที่แตกต่างกันของแต่ละพื้นที่ ความเคยชินและความเข้าใจของชุมชนท้องถิ่น การขัดผลประโยชน์ การประสานงานในระดับเขตให้เกิดความคล่องตัว

ด้านแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมภาพลักษณ์พระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 เมื่อผ่านกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกันแล้ว ได้บทสรุปแผนยุทธศาสตร์ดังนี้

(1) วิสัยทัศน์การพัฒนาภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา สร้างความศรัทธาให้ชุมชน

(2) พันธกิจไว้ มี 4 ข้อ คือ
1) ส่งเสริมและพัฒนาพระสงฆ์ให้เป็นผู้รู้ วัตรปฏิบัติดีงามเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชน 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนกับพระสงฆ์ในการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง 3) เผยแพร่และประชาสัมพันธ์สร้าง ความเข้าใจของ

ประชาชนต่อกิจของพระสงฆ์ และ 4) ส่งเสริมระบบการจัดการคณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย

(3) ประเด็นยุทธศาสตร์กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 3 ข้อ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาพระสงฆ์ให้เป็นที่เลื่อมใสของพุทธศาสนิกชน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการเป็นผู้นำในการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ และยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบการพัฒนาภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพ

(4) รายละเอียดยุทธศาสตร์กำหนดแต่ละยุทธศาสตร์ มีองค์ประกอบคือ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด กลยุทธ์ และแนวทางการพัฒนา รายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

4.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาพระสงฆ์ให้เป็นที่เลื่อมใสของพุทธศาสนิกชน มีเป้าประสงค์ 4 ข้อ คือ 1) ให้การศึกษา 2) พัฒนาบุคลิกภาพ 3) อบรมเทคนิค 4) พัฒนาศูนยฝึกอบรม มีตัวชี้วัด 4 ข้อ คือ 1) หลักสูตรพระธรรมวินัยเบื้องต้น 2) หลักสูตรพัฒนาบุคลิกภาพ 3) หลักสูตรพระธรรมทูตและ 4) ศูนยฝึกอบรมพระบวชใหม่ประจำอำเภอ ดำเนินการภายใต้กลยุทธ์ ดังนี้ 1) การส่งเสริมการศึกษา มุ่งเน้นพัฒนาภิกษุที่ปฏิบัติตนไม่เหมาะสม 2) เน้นพระสงฆ์ที่มีความสามารถในการสื่อสารและ 3)

มุ่งอบรมพระบวชใหม่โดยศูนย์ฝึกอบรม โดยมีแนวทางในการพัฒนา เช่น การจัดฝึกอบรมเป็นระยะ การคัดเลือกพระสงฆ์และการพัฒนาศูนย์อบรมเฉพาะพระบวชใหม่ที่บวชตามประเพณีไม่กัวัน เป็นต้น

4.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการเป็นผู้นำในการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ มีเป้าประสงค์ 2 ข้อ คือ 1) บทบาทพระสงฆ์เป็นผู้นำพัฒนาท้องถิ่นและ 2) บทบาทในการสร้างความสามัคคีในชุมชน มีตัวชี้วัด 3 ข้อ คือ 1) เกิดกิจกรรมพัฒนาร่วมกับชุมชนอย่างน้อย 1 กิจกรรม 2) เกิดกิจกรรมสามัคคีสัมพันธ์ที่ดี และ 3) เกิดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมผ่านกิจกรรมทางศาสนา ดำเนินการภายใต้กลยุทธ์ ดังนี้ 1) การสร้างประสิทธิภาพและ 2) ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีแนวทางการพัฒนา เช่น การส่งเสริมพระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาการใช้การพัฒนาควบคู่ภาพลักษณ์อันดีงามของพระสงฆ์ การส่งเสริมสนับสนุนให้วัดอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมและการส่งเสริมเยาวชน

4.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบการพัฒนาภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าประสงค์ 5 ข้อ คือ 1) คัดกรองคนบวช 2) สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตรวจสอบพฤติกรรมของพระสงฆ์

3) การประเมินความรู้พระสงฆ์ 4) การจัดทำประวัติพระสงฆ์และ 5) การเผยแพร่กิจกรรมคณะสงฆ์ มีตัวชี้วัด 6 ข้อ คือ 1) ระบบสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานรัฐอื่น 2) ระบบแอปพลิเคชันตรวจสอบบุคคลห้ามบวช 3) คณะกรรมการตรวจสอบพฤติกรรมพระสงฆ์ระดับตำบลและอำเภอ 4) หลักสูตรประเมินความรู้ของพระสงฆ์ 5) ระบบฐานข้อมูลประวัติของพระสงฆ์ และ 6) สื่อสารประชาสัมพันธ์ในหลายรูปแบบ สื่อออนไลน์ เป็นต้น ดำเนินการภายใต้กลยุทธ์ 8 ข้อ คือ 1) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลบุคคลต้องห้ามร่วมกันระหว่างกรมการศาสนาและภาครัฐอื่น 2) การพัฒนาระบบตรวจสอบบุคคลห้ามบวช 3) การส่งเสริมชุมชนปกป้องศาสนา 4) การเสริมสร้างบทบาทพุทธบริษัท 4 5) การพัฒนาความรู้ 6) การสร้างคุณภาพพระสงฆ์ 7) การเชื่อมระบบฐานข้อมูลพระสงฆ์ทั่วประเทศ 8) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางในการพัฒนา เช่น การพัฒนาคณะทำงานสร้างระบบฐานข้อมูล การประสานงานเชื่อมต่อข้อมูลเพื่อทำระบบแอปพลิเคชันตรวจสอบบุคคลเข้าบวช การตั้งคณะกรรมการจากพุทธบริษัท 4 การสร้างเครือข่ายปกป้องพระพุทธศาสนา การพัฒนาหลักสูตรประเมินความรู้ชั้น

พื้นฐานของพระสงฆ์ การจัดกิจกรรม ประเมินความรู้ การสร้างฐานประวัติ พระสงฆ์ไทยและการพัฒนาเครือข่าย ข้อมูลข่าวสาร

สรุปผลการวิจัยทั้งสาม วัตถุประสงค์ พบว่า *ในด้านการปฏิบัติ ศาสนกิจของพระสงฆ์* พระสงฆ์ยังคง ปฏิบัติศาสนกิจตามบทบาทหน้าที่ของตนและประชาชนยังคงมีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามโอกาสและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วัดยังเป็นสถานที่ประกอบภารกิจศุลด้านประเพณีและวัฒนธรรม พระสงฆ์เองได้ยึดกิจวัตร 10 อย่าง และปฏิบัติหน้าที่ตามการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน *ในด้านภาพลักษณ์พระสงฆ์* พระสงฆ์ยังถูกมองว่า เป็นผู้ใช้ชีวิตอย่างฟุ่มเฟือยหรูหรา ใช้สื่อโซเชียลไม่ถูกต้อง บางวัดเน้นไสยศาสตร์ และเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในทุกด้านจึงทำให้เกิดการกระทำผิดที่เป็นโลกวิฆชะมากกว่าการประพฤติตามหลักพระธรรมวินัย ก่อทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อภาพลักษณ์พระสงฆ์ *สำหรับการพัฒนายุทธศาสตร์การส่งเสริมภาพลักษณ์* การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 เกิดจากการสนับสนุนของชุมชนและศักยภาพของพระสงฆ์องค์กร โรงเรียนปริยัติธรรม กฎมหา

เถรสมาคม แต่ควรสนับสนุนอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะค่านิยมดั้งเดิมของชุมชนและพระสงฆ์ การขาดแคลนทรัพยากรในระยะยาว การขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการลดลงของศาสนทายาท เป็นประเด็นปัญหาที่ควรแก้ไข ดังนั้น จึงควรส่งเสริมสนับสนุนพระนักพัฒนารุ่นใหม่ เพราะเป็นโอกาสในการพัฒนาบุคคลและศาสนสถานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต นอกจากนี้ควรมีนโยบายและงบประมาณในการบริหารการจัดการในระดับเขตให้เกิดความคล่องตัว

อภิปรายผล

จากผลการศึกษายุทธศาสตร์การส่งเสริมภาพลักษณ์การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 อภิปรายผลได้ ดังนี้

1) การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 จากการสัมภาษณ์ฆราวาสกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มพระสงฆ์พบว่าฆราวาสกลุ่มตัวอย่างแม้จะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางศาสนาในระดับบางครั้ง แต่ให้ความเห็นว่าภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในพื้นที่มีการปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในลักษณะบ่อยครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับคำตอบของกลุ่มพระสงฆ์ที่สะท้อนการดำเนิน

กิจวัตรของสงฆ์ตามพระธรรมวินัยในระดับบ่อยครั้ง รวมถึงการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยเฉลี่ยพระสงฆ์มีการปฏิบัติในระดับบ่อยครั้งเช่นกัน การที่ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในสายตาของกลุ่มฆราวาสที่อาศัยอยู่รอบพื้นที่วัดออกมาค่อนข้างดีนี้ อาจเกิดจากการที่ชุมชนได้มีความใกล้ชิดและทำกิจกรรมร่วมกับพระสงฆ์บ่อย ๆ และมีทัศนคติที่มองพระว่าเป็นลูกหลานชาวบ้าน แตกต่างจากมุมมองของประชาชนที่อยู่ในสังคมเมืองที่มองพระในเชิงอุดมคติมากกว่าและรับรู้ข่าวสารเชิงลบของพระสงฆ์ผ่านสื่อออนไลน์ค่อนข้างมาก ทำให้เกิดภาพในใจที่รู้สึกไม่ดีและเป็นเชิงลบ ดังที่เทพพิภพ พลม่วง (2557: 35) ได้กล่าวว่า ภาพลักษณ์ คือ ภาพที่เกิดในใจเรา และภาพดังกล่าวอาจเป็นภาพที่สร้างขึ้นแก่จิตใจหรือเป็นภาพที่เราฝึกสร้างขึ้นเองก็ได้ ภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นต้องมีแผนในการพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป โดยแนวทางหนึ่ง คือ การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ให้เป็นนักพัฒนาชุมชนควบคู่กับนักเผยแผ่ธรรมะซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระครูปลัดบุญยัง ทูลลโณ (สุนทรวิภาต) (2558) ที่ได้กล่าวว่า ในยุคปัจจุบันพระสงฆ์มีบทบาทหลายประการ ได้แก่ การเผยแผ่ ประชาสัมพันธ์ วิทยากร ครู อาจารย์ นักเทศน์ นักเขียน สังคม

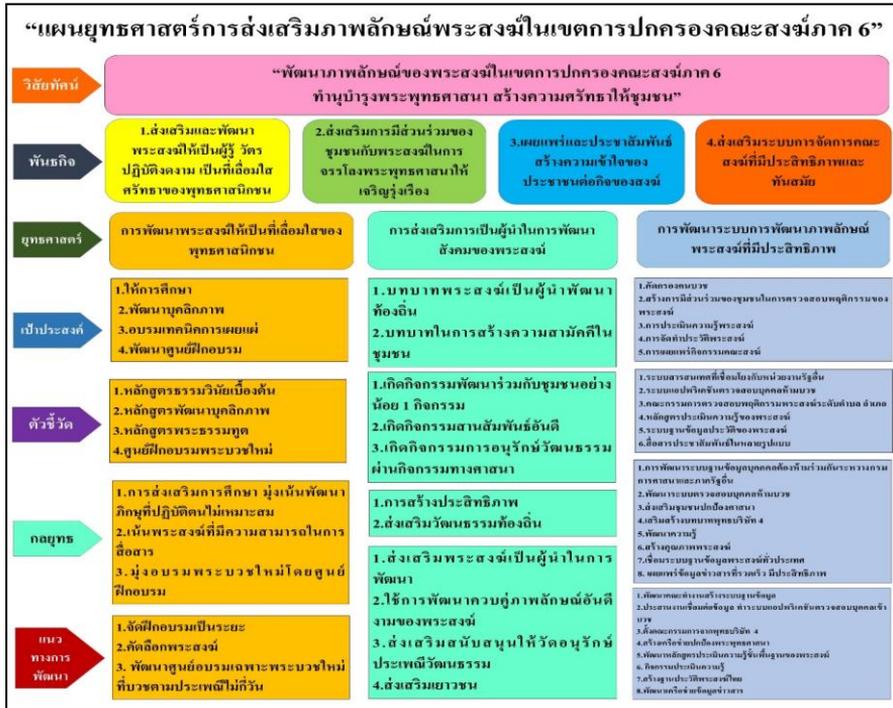
สงเคราะห์ เจ้าอาวาส พระธรรมทูต นักบริหาร นักวิชาการ เป็นต้น ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นการตอบแทนสังคม ช่วยเหลือเด็กกำพร้าและยากจน ไม่ทอดทิ้งสังคม ทำให้ประชาชนและสังคมมองเห็นคุณค่าของพระสงฆ์มากขึ้น

2) ด้านปัญหาเชิงภาพลักษณ์ การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 ถึงแม้ฆราวาสกลุ่มตัวอย่างจะให้ความคิดเห็นว่า มีการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดปัญหาในระดับบางครั้ง สอดคล้องกับความคิดเห็นของพระสงฆ์ก็ตาม แต่ในมุมมองของผู้วิจัยเห็นว่า เป็นมิติการมองของคนในชุมชนที่มีวิถีชีวิตที่ใกล้ชิดกับวัดและพระสงฆ์ แต่ในมุมมองและภาพลักษณ์ที่แสดงออกมาในสื่อออนไลน์ ส่วนใหญ่เป็นไปในทางลบเสียมากกว่า ดังนั้น การพัฒนาภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในมิติอื่น ๆ นอกเหนือจากการพัฒนาบทบาทในการพัฒนาชุมชนควรที่จะเกิดขึ้นพร้อมกัน ดังความคิดของพระมหาอนุชาสิริวิณโณ (2556: 192) ได้กล่าวว่า พระสงฆ์ควรปรับปรุงและพัฒนาตนเองใน 3 ส่วน คือ ระดับบุคคล ระดับองค์กรและระดับชุมชน มิควรละเลยส่วนใดส่วนหนึ่ง ในปัญหาเชิงภาพลักษณ์ที่สอบถามกลุ่มตัวอย่างทั้ง

กลุ่มฆราวาสและพระสงฆ์ สิ่งที่เป็นปัญหาที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์และอาจทำให้ประชาชนเข้าใจพระพุทธศาสนาคลาดเคลื่อนที่สุดน่าจะเป็นการปฏิบัติตนของพระสงฆ์ในการเป็นคนทรงเจ้า หมอคู่ ไบ้หวาย ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่คนในชุมชนท้องถิ่นบางส่วนเห็นว่า ไม่น่าเชื่อและสนับสนุนให้พระสงฆ์ทำ ดังนั้น การแก้ปัญหภาพลักษณ์นี้จะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนถึงจะทำได้

3) ด้านแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 ผู้วิจัยได้อิงความคิดการทำแผนยุทธศาสตร์ของพระราชวรเมธี (ประสิทธิ์ พุทธิมรสี) และคณะ (2559: 22) ซึ่งได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการคณะสงฆ์ พ.ศ. 2560–2565 เป็นแนวทางโดยใช้แนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ ทั้งในด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ตัวชี้วัด รวมถึงแนวทางการพัฒนาเป็นเกณฑ์ในการวางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนแม่บทใหญ่ของมหาเถรสมาคม และแผนยุทธศาสตร์ที่ร่างขึ้นสามารถนำไปใช้ควบคู่กับแผนยุทธศาสตร์หลักของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้

เลย แผนยุทธศาสตร์ทั้ง 3 ข้อ อันได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาพระสงฆ์ให้เป็นที่เลื่อมใสของพุทธศาสนิกชน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการเป็นผู้นำในการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ และยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบการพัฒนาภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพ ได้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปคณะสงฆ์ พ.ศ. 2560–2564 (2559: 23) ในด้านพันธกิจ ภาระงานของคณะสงฆ์ที่เรียกว่า 6+1 คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านศาสนศึกษา 3) ด้านศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านเผยแผ่ 5) ด้านสาธารณูปการ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ และด้านการพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาโลก แต่ยุทธศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นมีระดับการวางงานยุทธศาสตร์ที่อยู่ในขนาดระดับภาคหรือในระดับชุมชน ซึ่งจะเป็นสัดส่วนย่อยออกมา โดยมีมุ่งหมายหลักให้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในพื้นที่ภาค 6 (เชียงใหม่ ลำปางแพร่ น่าน) ได้รับการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของพุทธบริษัท 4 เพื่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืนสืบไป

ภาพ 1 แผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมภาพลักษณ์พระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6

สรุปการอภิปรายผลโดยภาพรวม ดังนี้ การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ยังคงมีทั้งภาพบวกและภาพลบ หากกล่าวเฉพาะด้านภาพลบที่เป็นปัญหาเชิงภาพลักษณ์ของพระสงฆ์แล้วควรมีการพัฒนาพระสงฆ์ให้ได้รับการศึกษาและพัฒนาดำเนินการภายใต้แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน เพื่อสร้างภาพลักษณ์ในเชิงบวกต่อพุทธบริษัท ประเด็นที่ควรดำเนินการพัฒนาครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้ คือ การส่งเสริมการศึกษา การมุ่งแก้ไขและลงโทษภิกษุที่ปฏิบัติตนไม่เหมาะสม การส่งเสริมพระสงฆ์ที่มี

ความสามารถในการสื่อสาร และการเน้นการอบรมพระบวชใหม่โดยศูนย์ฝึกอบรม โดยมีแนวทางในการพัฒนา คือ การคัดเลือกพระสงฆ์ การฝึกอบรมเป็นระยะและการพัฒนาศูนย์อบรมเฉพาะพระบวชใหม่ที่บวชตามประเพณี การส่งเสริมการเป็นผู้นำในการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ การส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำพัฒนาท้องถิ่นและบทบาทในการสร้างความสามัคคีในชุมชน การสานสัมพันธ์อันดีด้วยการอนุรักษ์วัฒนธรรมผ่านกิจกรรมทางศาสนา การสร้างประสิทธิภาพและส่งเสริมวัฒนธรรม

ท้องถิ่น โดยมีแนวทางการพัฒนา ควบคู่ภาพลักษณ์อันดีงามของพระสงฆ์ การส่งเสริมสนับสนุนให้วัดอนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรม และส่งเสริม เยาวชน การคัดกรองคนบวช การสร้าง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการ ตรวจสอบพฤติกรรมของพระสงฆ์ การ จัดทำประวัติพระสงฆ์ การเผยแพร่ กิจกรรมคณะสงฆ์ การพัฒนาหลักสูตร ประเมินความรู้ขั้นพื้นฐานของพระสงฆ์ รวมถึงการจัดกิจกรรมประเมินความรู้ ของพระสงฆ์และการพัฒนาเครือข่าย ข้อมูลข่าวสารในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 6

องค์ความรู้ใหม่จากการ วิจัย

จากงานวิจัยนี้ได้พบองค์ ความรู้ใหม่ ดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่าง ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์กับการวางแผนการปฏิรูปหรือแผนยุทธศาสตร์ พบว่า ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ไทยได้ แปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย จากแต่เดิม ประชาชนส่วนใหญ่ อยู่ในสังคม เกษตรกรรมมีการพึ่งพาอาศัยใกล้ชิด เป็นสังคมเครือญาติ พระสงฆ์มีบทบาท สำคัญที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็น ที่เคารพบูชาเป็นแบบอย่างของการ ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบของชุมชน ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในช่วง ระยะเวลานี้อยู่ในฐานะเป็นผู้ทรงศีล เป็นที่พึ่งทางใจของชุมชนเป็นหลัก

เป็นภาพลักษณ์ผู้ทรงคุณวิเศษที่ดีเยี่ยม แต่เมื่อระยะเวลาแปรเปลี่ยนไปสู่ยุค โลกาภิวัตน์ การเชื่อมโยงและการ เข้าถึงข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่าง รวดเร็ว ประกอบกับสังคมไทยมีการ เปลี่ยนแปลงเป็นสังคมในลักษณะ ปัจเจกมากขึ้น วิถีปฏิบัติของพระสงฆ์ ในแต่ละพื้นที่ที่ต่างกันเริ่มได้รับการ เปรียบเทียบจากแนวคิดที่หลากหลาย ทำให้ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ที่ชุมชน ได้สัมผัส รู้สึก รับรู้ เริ่มแตกต่างออกไป จากเดิม ข้อมูลทั้งดีและไม่ดีของ พระสงฆ์มีการแพร่กระจายข่าวสาร อย่างรวดเร็วในสื่อออนไลน์ สร้าง ภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่แตกต่างออกไป จากเดิมที่เป็นสังคมเกษตรขนาดเล็ก ค่อนข้างมาก

สรุป

โดยสรุปจะเห็นว่า การปฏิบัติ ตามกิจของพระสงฆ์ในเขตการ ปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 เมื่อมองใน กลุ่มฆราวาส จะพบว่า พระสงฆ์มีการ ปฏิบัติศาสนกิจในระดับบ่อยครั้ง โดยเฉพาะเรื่องการทำวัดเป็นสถานที่ ประกอบการกุศลเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมชุมชนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ตั้งแต่เกิดถึงตาย รวมถึงมีการปฏิบัติ ศาสนกิจด้านการบิณฑบาตเลี้ยงชีพ และการบูรณปฏิสังขรณ์ในเขต พุทธาวาสและเขตสังฆาวาส สำหรับ

มุมมองของกลุ่มพระสงฆ์มองว่า พระสงฆ์ปฏิบัติตามกิจวัตร 10 ในระดับบ่อยครั้งและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้ง 6 ด้าน มีการปฏิบัติในระดับบ่อยครั้งเช่นกัน

ด้านปัญหาเชิงภาพลักษณ์ในการปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 ทั้งกลุ่มฆราวาสและกลุ่มพระสงฆ์ ต่างมองว่า พระสงฆ์มีระดับการปฏิบัติตัวที่เป็นปัญหาเชิงภาพลักษณ์ในระดับนานครั้ง โดยพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาเชิงภาพลักษณ์มากที่สุด คือ การทำผิดพระธรรมวินัยเล็กน้อย การปลุกเสกเลขยันต์ ดูดวง ใ้บ่วยและการใช้สิ่งของฟุ่มเฟือยหรือไม่เหมาะสมกับสมณเพศ สำหรับพฤติกรรมพระสงฆ์ที่อยู่ในระดับไม่ปฏิบัติ คือ การมีพฤติกรรมเป็นอันธพาลหรือผู้มีบารมี การนำญาติพี่น้องในครอบครัวเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับวัดหรือการบริหารวัดจนทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีและการเรียไรเดินรับเงินบริจาคโดยไม่สมควร โดยสรุปจากมุมมองทั้งทางด้านการปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์และปัญหาเชิงภาพลักษณ์ในการปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 2 ประเด็น คือ 1) ปัญหาภาพลักษณ์เพิ่มเติมประกอบด้วยปัญหาการใช้สื่อโซเชียลมีเดียในการที่ไม่เหมาะสม ปัญหาการบวชตามประเพณีโดยมี

ระยะเวลาการบวชสั้นเกินไป ปัญหาพระเล่นการพนันประเภทหวยและปัญหาการจัดกิจกรรมอันไม่เหมาะสม (2) ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาประกอบด้วยการสร้างศูนย์ฝึกอบรมพระประจำอำเภอ การอบรมการใช้สื่อออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับพระสงฆ์ การพัฒนาพระวิทยากรหรือพระพี่เลี้ยง การควบคุมและตรวจสอบพระสงฆ์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาระบบตรวจสอบผู้ขอบวชให้รวดเร็ว ทันสมัย และการสร้างกระบวนการพัฒนาคุณภาพพระสงฆ์

ด้านยุทธศาสตร์การส่งเสริมภาพลักษณ์ พระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ไว้ 4 ข้อ คือ 1) *วิสัยทัศน์* ในการพัฒนาภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา สร้างความศรัทธาให้ชุมชน 2) *พันธกิจ* มี 4 ข้อ คือ 1) ส่งเสริมและพัฒนาพระสงฆ์ให้เป็นผู้รู้วัตรปฏิบัติตั้งตงามเป็นที่ เลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชน 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนกับพระสงฆ์ในการจรรโลง พระพุทศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง 3) เผยแพร่และประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจของประชาชนต่อกิจของพระสงฆ์ และ 4) ส่งเสริมระบบการจัดการคณะสงฆ์ที่มี

ประสิทธิภาพและทันสมัย 3) ประเด็น
ยุทธศาสตร์ มี 3 ข้อ คือ ยุทธศาสตร์ที่
1 การพัฒนาพระสงฆ์ให้เป็นที่เลื่อมใส
ของพุทธศาสนิกชน ยุทธศาสตร์ที่ 2
การส่งเสริมการเป็นผู้นำในการพัฒนา
สังคมของพระสงฆ์ และยุทธศาสตร์ที่

3 การพัฒนาระบบการพัฒนา
ภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพ
4) รายละเอียดยุทธศาสตร์ กำหนดแต่
ละยุทธศาสตร์ มีองค์ประกอบ คือ
เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด กลยุทธ์และแนว
ทางการพัฒนา

บรรณานุกรม

- เทพพิภพ พลม่วง. (2557). *การรับรู้ภาพลักษณ์และความพึงพอใจในการสื่อสารของ
ผู้รับบริการต่อศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช
กุมารี คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พระครูปลัดบุญยัง ทูลโลภ (สุนทรวิภาต). (2558). *บทบาทพระสงฆ์กับการเผยแผ่ยุค
ปัจจุบัน*. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*. 2 (3), 132-138.
- พระมหาอนุชา สิริวณฺโณ. (2556). *การศึกษาพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น:
กรณีศึกษาวัดเทพบูรณาราม ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์.
- พระราชวรเมธี (ประสิทธิ์ พรหมรสี) และคณะ. (2559). *แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูป
กิจการพระพุทธศาสนา 2560-2564: การนํานโยบายสู่การปฏิบัติ*.
กรุงเทพมหานคร: มหาเถรสมาคม.
- สำนักข่าวเดลินิวส์ออนไลน์. (23 กุมภาพันธ์ 2559). *เจ้าอาวาส “ดู” เอวี ลาออก! แต่
ยังขอเป็นพระสงฆ์ต่อ*. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2561, จาก [https://www.
dailynews.co.th/regional/381393](https://www.dailynews.co.th/regional/381393)
- สำนักข่าวไทยรัฐออนไลน์. (3 ตุลาคม 2556). *ขออาตมาทีหนึ่ง พระกัลดมันโดดปล้ำ
สีกา ชาวบ้านหวัดประชาทัณฑ์*. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2561, จาก [https://
www.thairath.co.th/content/373608](https://www.thairath.co.th/content/373608)
- สำนักข่าวเนชั่นออนไลน์. (28 พฤษภาคม 2559). *ตร.จับ 3 พระวัดดัง จ.ลำปาง หลัง
ตรวจพบฉี่ม่วง*. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2561, จาก [https://www.nation
tv.tv/main/content/378503349/](https://www.nationtv.tv/main/content/378503349/)

- สำนักข่าวผู้จัดการออนไลน์. (13 มีนาคม 2556). *อึ้ง!! พระแต่งหน้าทาปากสีชมพูผ่านเฟซ*. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2561, จาก <https://mgronline.Com/qol/detail/9560000031107>
- _____. (2 กุมภาพันธ์ 2558). *อนาถหนัก! จับสึกพระลำพูนพกขวดน้ำใส่เหล้าในย่ามเมาแอ่คาจนส่งเชียงราย*. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2561, จาก <https://mgronline.com/local/detail/9580000012975>
- สำนักข่าวสนุก. (2 สิงหาคม 2553). *สลด! พระตุ๊ด-เณรแตรว กรีดสนั่นกลางห้างดัง*. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2561, จาก <https://www.sanook.com/news/955975/>
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2560). *ข้อมูลพื้นฐานทางพระพุทธศาสนาปี 2560*. นครปฐม: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- _____. (2562). *แผนแม่บทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ. 2554-2559*. กรุงเทพมหานคร: พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*, 3rd ed. New York: Harper and Row Publication.